

Chronisch zieken en Gehandicapten

Juli 2007

Deze factsheet is een uitgave van het NIVEL. De gegevens mogen met bronvermelding worden gebruikt (A. van den Brink-Muinen, Vakantie geen gemeengoed voor chronisch zieken en gehandicapten. NIVEL, 2007).

Vakantie geen gemeengoed voor chronisch zieken en gehandicapten

Conclusie

Mensen met een chronische ziekte of handicap gaan in minder grote getale met vakantie dan de gemiddelde Nederlander: 65% versus 81% ging ten minste één keer in 2005 met vakantie. Dit geldt voor zowel korte (maximaal 3 overnachtingen) als lange vakanties (4 of meer overnachtingen). Hoe meer en hoe ernstiger beperkingen chronisch zieken en gehandicapten hebben, des te minder vaak gaan ze met vakantie. Naast hun ziekte of handicap noemen sommigen als reden om thuis te blijven dat het te duur is of teveel geregeld. Chronisch zieken en gehandicapten blijven minder vaak in Nederland dan de algemene bevolking. Er zijn weinig verschillen tussen hen wat betreft de populariteit van vakantiebestemmingen: Duitsland en België worden voor een korte vakantie het meest bezocht, Spanje, Duitsland en Frankrijk voor een lange vakantie. Frankrijk wordt door chronisch zieken en gehandicapten minder vaak bezocht. De tevredenheid over de vakanties overheerst, maar betere informatie vooraf en beter aangepaste accommodaties kunnen wellicht de ervaren problemen tijdens vakanties voorkómen. Bovendien zou het mogelijk moeten worden gemaakt dat ook mensen met meervoudige en ernstige beperkingen ook met vakantie kunnen gaan.

Achtergrond

In onze samenleving is met vakantie gaan en reizen de laatste decennia een 'recht' geworden van burgers. Ook mensen met een chronische ziekte of (lichamelijke) handicap wensen van dit 'recht op vakantie' gebruik te maken. Vakanties kunnen sociale contacten en daarmee sociale integratie bevorderen, zowel met lotgenoten als met mensen zonder chronische ziekte of handicap. Met vakantie gaan betekent ook ontspanning en afwisseling van de normale bezigheden, zoals betaald werk, vrijwilligerswerk, huishouden en zorgtaken. Dit alles kan de kwaliteit van leven ten goede komen.

We hebben een onderzoek gedaan naar hoeveel chronisch zieken en gehandicapten met vakantie gaan, hoe vaak en hoe lang ze gaan en waarheen, de redenen waarom mensen niet met vakantie gaan en welke specifieke voorzieningen zij nodig hebben tijdens hun vakantie.

De gegevens zijn in mei 2006 verzameld via een telefonische enquête die is gehouden onder een representatieve groep van 747 chronisch zieken en gehandicapten van 18 jaar en ouder (respons 95%), die deel uitmaken van het Nationaal Panel Chronisch zieken en Gehandicapten (NPCG). Vergelijkingen met de Nederlandse bevolking zijn gemaakt met behulp van gegevens van het CBS uit 2005.

Hoe vaak en waarheen met vakantie?

Mensen met een chronische ziekte of handicap gaan minder vaak met vakantie

Vakantie vieren is voor mensen met een chronische ziekte of handicap minder gebruikelijk dan voor de gemiddelde Nederlander (tabel 1). Dit geldt voor zowel korte (maximaal 3 overnachtingen) als voor lange vakanties (4 of meer overnachtingen). Ongeveer een derde van de chronisch zieken en gehandicapten heeft in 2005 één of meer korte vakanties doorgebracht, en ruim de helft ging één of meer keer met een lange vakantie. Van de algemene bevolking hielden vier van de tien mensen minimaal één keer een korte vakantie in 2005, en driekwart ging één of meer keer met een lange vakantie (tabel 1). Het lijkt erop dat chronisch zieken en gehandicapten iets vaker kortere vakanties houden en iets minder vaak langere vakanties hebben dan de gemiddelde Nederlander.

Tabel 1. Mensen met een chronische ziekte of handicap (N=747, ≥18 jaar) en de algemene bevolking (N=13.4 miljoen, ≥18 jaar) die met vakantie gingen in 2005 ¹

	Chronisch zieken en gehandicapten	Algemene bevolking
Vakantie	65%	81% *
Korte vakantie	35%	40% *
Lange vakantie	59%	75% *

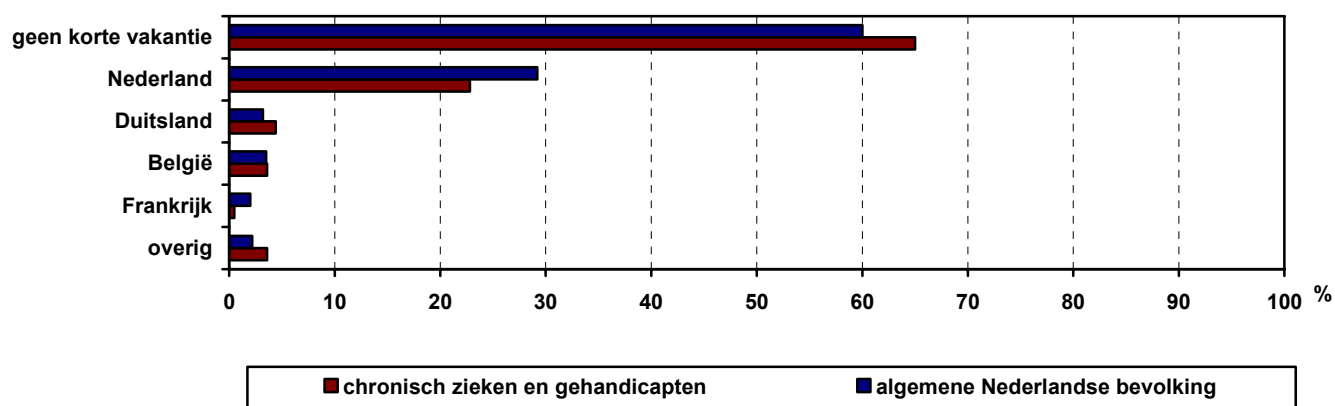
* significant: $P \leq 0.01$

¹ gewogen voor verschillen in sekse en leeftijd

Korte vakanties worden meestal in eigen land doorgebracht

Als men in 2005 één of meer keer kort met vakantie ging (let wel: het merendeel ging niet), werd die vakantie voornamelijk in Nederland doorgebracht (zie figuur 1), zowel door chronisch zieken en gehandicapten als door de algemene bevolking (65% respectievelijk 73% van alle korte vakanties). Van de buitenlandse bestemmingen waren Duitsland en België het populairst, Frankrijk was wat minder gewild, vooral bij chronisch zieken en gehandicapten. Van de overige landen was 2,5% van alle korte vakanties Turkije het reisdoel van chronisch zieken en gehandicapten.

Figuur 1. Vakantiebestemmingen (%) van korte vakanties (maximaal 3 overnachtingen) van mensen met een chronische ziekte of handicap en de algemene Nederlandse bevolking in 2005

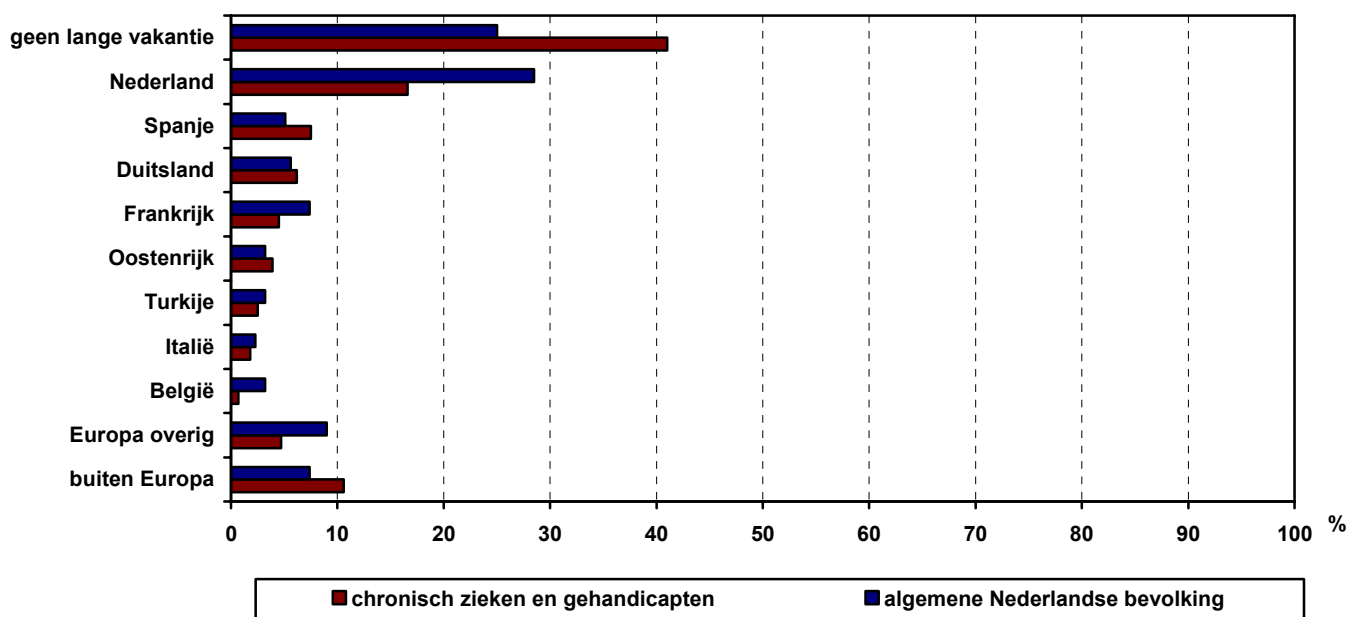

Voor lange vakanties gaat men vaak naar het buitenland

Lange vakanties werden door zowel chronisch zieken en gehandicapten als de algemene bevolking (als men lang met vakantie ging) vaker in het buitenland doorgebracht (figuur 2). Dit geldt voor ruim driekwart respectievelijk tweederde van het totaal aantal lange vakanties.

In het buitenland waren de favoriete vakantiebestemmingen van de chronisch zieken en gehandicapten Spanje, Duitsland, Frankrijk en Oostenrijk (figuur 2). Dit geldt ook voor de algemene bevolking, zij het dat Frankrijk bij hen vaker de bestemming was. Van alle lange vakanties werden landen buiten Europa relatief iets vaker als reisdoel gekozen door chronisch zieken en gehandicapten dan door de algemene bevolking.

Figuur 2. Vakantiebestemmingen (%) van lange vakanties (4 of meer overnachtingen) van mensen met een chronische ziekte of handicap en de algemene Nederlandse bevolking in 2005

Invloed van aard en ernst van beperkingen

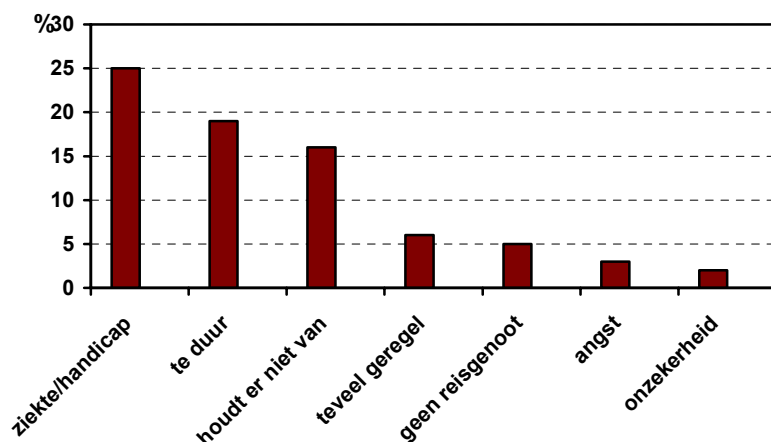
Hoe meer beperkingen en hoe ernstiger, des te minder vaak gaat men met vakantie

Chronisch zieken zonder beperkingen of met alleen lichte fysieke beperkingen gingen in 2005 vaker met vakantie dan chronisch zieken en gehandicapten met (matige of ernstige) motorische beperkingen (81% versus 60%). Van de mensen met een combinatie van (matige of ernstige) motorische en zintuiglijke beperkingen ging bijna de helft (46%) met vakantie. Hoe ernstiger de beperking was, hoe minder vaak men op vakantie ging: 50% van de ernstig beperkten ging met vakantie versus 60% van de mensen met een matige beperking.

Ziekte of handicap en kosten zijn de voornaamste redenen om niet met vakantie te gaan

De chronische ziekte of handicap wordt door een kwart van de ondervraagden die niet met vakantie zijn geweest in 2005 als reden genoemd om niet met vakantie te gaan (figuur 3). Daarnaast vindt men het te duur of niet leuk, redenen die ook voor de algemene bevolking zullen opgaan. Ook vinden sommigen het teveel geregeld of ze gaan niet met vakantie, omdat zij te angstig zijn in verband met hun ziekte of handicap of zich te onzeker voelen in de omgang met anderen door hun ziekte of handicap.

Figuur 3. Redenen van chronisch zieken en gehandicapten om niet met vakantie te gaan (%)

Specifieke voorzieningen nodig?

Het merendeel neemt extra medicijnen mee

Achttien procent van de mensen met een chronische ziekte of handicap heeft een of meer speciale aanpassingen nodig tijdens een vakantie. Meest voorkomend zijn een lift, aangepast toilet, douchestoel en handgrepen. De tevoren aangevraagde voorzieningen waren in één op de zeven gevallen (14%) niet aanwezig. Speciale medische begeleiding of begeleiding van een vrijwilliger had 17% nodig. Velen nemen extra medicijnen mee (59%), een medisch paspoort of een medicijnlijst (26%), of een medische verklaring (10%).

Weinig belemmeringen ondervonden

Acht procent van de mensen met een chronische ziekte of handicap ondervindt belemmeringen bij de reis naar de vakantiebestemming, zoals onvoldoende beenruimte. Evenveel mensen noemen tekortkomingen bij de toegankelijkheid of inrichting van de accommodatie, zoals het ontbreken van een lift of een aangepast toilet, en eenzelfde percentage had problemen met de toegankelijkheid van gebouwen en vervoersmiddelen. Meest genoemd worden hoge trappen, drempels en stoepen; geen of een ontoegankelijke lift en slechte toegang tot gebouwen.

Tevredenheid overheerst, maar ...

Van degenen die met vakantie gaan is bijna iedereen (94%) tevreden tot zeer tevreden over de vakantie(s). Toch is 6% niet tevreden, omdat problemen met toegankelijkheid en vervoer hun vakantie hebben bedorven. Door betere informatie voorafgaand aan de reis en beter aangepaste accommodaties kunnen wellicht deze problemen voorkomen worden. Bovendien zou het mogelijk moeten worden gemaakt dat ook mensen met meervoudige en ernstige beperkingen ook met vakantie kunnen gaan.

Deze factsheet is gebaseerd op een telefonische enquête onder chronisch zieke en gehandicapte panelleden van het Nationaal Panel Chronisch zieken en Gehandicapten (NPCG), met subsidie van de Nederlandse Patiënten Consumenten Federatie. Het onderzoeksprogramma NPCG wordt uitgevoerd door het NIVEL, met subsidie van de ministeries van VWS en SZW. Meer informatie is te krijgen via onze website www.nivel.nl/npcg en via a.vandenbrink@nivel.nl.